

Drugi članki ali sestavki/1.25 *Mojca Tercej Otorepec*

ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENIJE; OE KRANJ

1. Evidentiranje in dokumentiranje dediščine in priprava predlogov za vpis v register kulturne dediščine

Leta 2003 smo na Območni enoti Kranj Zavoda za varstvo kulturne dediščine izdelali Stokovne zasnove za varstvo kulturne dediščine na območju občin: Radovljica, Kranjska Gora in Tržič. Za področje etnologije je bilo v okviru izdelave tega gradiva predlaganih za vpis v register kulturne dediščine skupno 320 enot dediščine. Lansko leto je za področje etnologije na območju Kranjske Gore skrbela etnologinja in kulturna antropologinja Lidija Uranič, ki je nadomeščala delavko na porodniškem dopustu. V okviru evidentiranja sem poleg občin Radovljica in Tržič predlagala za vpis še 3 enote v Bohinju, 2 v Kamniku, 2 v Kranju in 4 v Lukovici. Leta 2003 so bile v celoti izdelane strokovne zasnove za varstvo kulturne dediščine na območju dvajsetih občin, ki jih teritorialno pokrivamo kot Območna enota Kranj. Hkrati je potekalo tudi dokumentiranje izbranih predlogov za vpis v register.

2. Priprava strokovnih podlag za razglasitev kulturnih spomenikov lokalnega oziroma državnega pomena:

- Občina Kamnik: Velika planina - Preskarjeva bajta (EŠD 12033), strokovne podlage za razglasitev kulturnega spomenika državnega pomena, popravek zarisa.
- Občina Kamnik: Motnik - Verbanovčev toplar, Motnik 13 (EŠD 12894), strokovne podlage za razglasitev kulturnega spomenika državnega pomena, razglasitev: Ur. l. RS, št. 56/03-2782.
- Občina Tržič: Čadovlje pri Tržiču - Jamenšnikova domačija (EŠD 9711) in
- Jamenšnikova sušilnica za lan in sadje (EŠD 11200), strokovne podlage za razglasitev kulturnega spomenika državnega pomena, popravek zarisa.
- Podani predlogi za razglasitev kulturnih spomenikov na območju vseh 20 občin. Lansko leto sem podala 35 predlogov (število še ni dokončno). Vse strokovne podlage bodo v izdelavi leta 2004.

3. Kulturnovarstveni projekti

- EŠD 420074 Begunje na Gorenjskem - Mlin Begunje na Gorenjskem 42:

Leta 2003 so se v notranjosti mlina nadaljevala obnavljalna dela. V skladu s kulturnovarstvenimi pogoji so bile v obrtnem delu zamenjane dotrajane lesene podnice, poskrbljeno je bilo za večjo varnost kamnitega zidu ob rakah in prenovljene rake, ki po vasi potekajo do mlina. Nastal je tudi krajši dokumentarni video film o celotni prenovi ter o odprtju mlina. Z Občino Radovljica, ki je zagotovila sredstva za prenavo, smo se dogovorili o izdelavi vsebinskega programa mlina, pri čemer bi v projekt Glasbene poti po Begunjah na Gorenjskem vključili tudi drugo registrirano dediščino.

- EŠD 400369 Bela - Domačija z mlinom Bela 18:

Leta 2003 so se lastniki mlina odločili za njegovo prenavo. Vključili so se v projekt CRPOV - Razvojni program za območje KS Špitalič in Motnik v občini Kamnik, ki ga je po SWOT analizi izvajalo podjetje OIKOS d. o. o. S strani OE Kranj je bilo izvedeno dokumentiranje mlina in drugih objektov, ki se nahajajo v okviru domačije. Pripravljeno je bilo gradivo za izdelavo strokovnih podlag za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena in za izdelavo konservatorskega programa, ki poleg postopkov gradbene prenave vsebuje tudi vsebinsko prenavo oziroma vključitev v širše programe na tem območju. Letos je bil ugotovljen obseg prenovitvenih del, posebno problematiko pa predstavlja vodotok, ki včasih poplavlja. Konservatorska dela se bodo nadaljevala tudi leta 2004.

- EŠD 15290 Stegne - Mohorjev mlin in celotno območje mlinov ob Rači:

V Občini Moravče so lansko leto pričeli razmišljati, kako bi pristopili k ohranjanju narave in varstvu kulturne dediščine na območju ob vodotoku Rača, ob katerem je bilo leta 2001 evidentiranih 5 mlinov. V okviru projekta Učno-sprehajalne poti je nastala podoba, ki vključuje ne le mlino, temveč tudi širše območje od Stegen, Krašče do Vrhpolja. Del poti poteka ob potoku Rača. Projekt je nastal v sodelovanju lokalne skupnosti, ZRSVN OE Kranj in ZVKDS OE Kranj. Leta 2003 smo v celoti dokumentirali v register vpisano kulturno dediščino, hkrati je bil izveden tudi popis naravnih vrednot, ki smo jih skupaj vključili v ta projekt. S strani sodelujočega geografa z Inštituta za geografijo je bila izdelana idejna zasnova za to pot. V nadaljevanju bo leta 2004 predvidoma izšla zgibanka ali krajša brošura, izdelava informativnih in usmerjevalnih tabel, v nadaljnjih letih pa je v okviru te poti predvidena tudi prenova enega izmed mlinov in celotna logistika.

- EŠD 15287 Krašče - Hiša Krašče 6:

Na osnovi raziskave dediščine načina življenja sedanjih lastnikov in zgodovine hiše smo lastnikom stavbe predlagali prenavo namesto nadomestne gradnje. Na lokaciji je ustreznost prenave preučila tudi skupina iz komisije etnologov konservatorjev ZVKDS. Na osnovi kulturnovarstvenih pogojev je bil izdelan tudi ustrezen projekt prenavo v izvedbi Gea consult d. o. o., Aleš Hafner udia.

Stavba Krašče 6 je registrirana kot kulturna dediščina, ki v

celoti ohranja dediščino stavbarskih znanj Moravske doline. Kamnito stavbo z oboki v pritličju so lastniki v sodelovanju odgovorne konservatorke in ustreznega izdelovalca projekta prenove v celoti ohranili. V njej bo prostor za obrt in stanovanje. Stavba je prav tako kot še nekatere bližnje vključena v učno-sprehajalno pot ob Rači. Dela bomo nadaljevali leta 2004.

- EŠD 410218 Gorjuše - Hiša Gorjuše 29

Hiša Gorjuše 29 je znana kot Paštbarjeva bajta, predstavlja pa eno izmed še ohranjenih rudarskih hiš v bohinjskih hribih. Prav zato se je njen lastnik odločil, da jo bo v celoti ohranil in prenovil v skladu z izdanimi kulturnovarstvenimi pogoji in smernicami odgovorne konservatorke. Hiša je bila v celoti dokumentirana, inventar premične kulturne dediščine je bil med prenovitvenimi deli začasno prestavljen. Pri obnovi sta sodelovala Zoisovo muzejsko društvo in izpostava Gorenjskega muzeja, Muzej Tomaža Godca, oba iz Bohinjske Bistrice. Zaradi delne preperenosti brun lesene konstrukcije stene na vzhodni strani smo te dele zamenjali z novimi. Na zunanji in notranji steni lesene konstrukcije je bila izvedena zaščita v obliki zaščitnega premaza in zaščite pred škodljivci, ki jo je izvedel mojster Pelko ml.. Prenova še ni končana, dela se bodo nadaljevala letošnje leto. Hišo smo med drugim predlagali za vključitev v projekt Rudarska pot, ki jo je vpeljal Javni zavod triglavski narodni park.

4. Posegi na kulturnih spomenikih v državni lasti

V okviru javnega razpisa Ministrstva Republike Slovenije za kulturo za leto 2002, 2003 je bila odobrena spomeniško-varstvena akcija gradbeno statične sanacije (prenove) Finžgarjeve rojstne hiše, kulturnega spomenika v državni lasti. Projekti prenove in popis del so se izvajali leta 2002. Januarja 2003 je bila imenovana delovna ekipa za delo na tem kulturnem spomeniku; izbrana sem bila za članico ekipe. Dela na objektu so se začela septembra 2003, kjer sem kot članica ekipe način prenove oziroma predvsem gradbene sanacije tako pomembnega kulturnega spomenika v državni lasti, ki ga je z velikimi finančnimi sredstvi podprla njegova lastnica Republika Slovenija, lahko le opazovala. Ob pripombi konservatorskega pristopa k reševanju dveh lesenih sten kladne konstrukcije z še vidnimi okni »na smuč« in ometi, izdelanimi »na brano«, je bilo razvidno, da projekt gradbeno-statične sanacije hiše tega sploh ni predvideval. Tako sem k sodelovanju povabila poznavalca te hiše, v osnovi kajže, profesorja Janeza Bogataja, ki mi je pomagal razjasniti nekatere posege na objektu iz leta 1971. Takrat so bile izvedene tudi prezidave in zazidave v spodnjem gospodarskem delu. Ker se z načinom življenja prebivalcev Finžgarjeve kajže v zgodovini posegov na objektu ni do danes še nihče veliko ukvarjal, sem profesorja Bogataja pobarala tudi o tej plati, za katero menim, da je pri obnovi ključnega pomena. Hkrati smo na njegovo pobudo k sodelovanju povabili poznavalca reševanja preperenih lesenih sten, prof. dr. Franceta Pohlevna iz podjetja PO.SVET. Rezultat: na enem izmed mojih nadzorov reševanja lesenih sten se je pojavila gradbena izdelava novega lesenega ostenja, o starem ni bilo niti sledu. Novo ostenje je bilo na novo poletvano zaradi novega

nanosa ometov. Novo ostenje z letvami je bilo zaščiteno s predlaganimi zaščitnimi sredstvi.

5. Posegi na drugih objektih in območjih kulturne dediščine

Lani sem v reševanje prejela 316 spisov in jih toliko tudi obdelala. Med njimi je bilo največ kulturnovarstvenih pogojev, tudi kulturnovarstvenih soglasij, mnenj, predhodnih kulturnovarstvenih pogojev in razlag lastnikom o načinih ravnanja z registrirano kulturno dediščino in spomeniki. Skupaj z Odborom za kulturno dediščino občine Komenda smo pripravili prioriteto listo kulturne dediščine na območju občine Komenda, za katero bomo leta 2004 pripravili strokovne podlage za razglasitev. Lani sem bila na 89 terenskih dnevih, za študij na OEiKA sem porabila 35 delovnih dni študijskega dopusta.

6. Udeležba na strokovnih srečanjih doma in v tujini

- Podiplomski študij - magisterij na Filozofski fakulteti, Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo. Naslov magistrskega dela: Regionalizacija in etnološko konservatorstvo (območje 20 občin ZVKDS OE Kranj).
- Združenje zgodovinskih mest in trgov; predstavitev dela, Piran, 29. 01. 2003, udeležba.
- Projekt Kultura 2000, RAGOR Jesenice, 30. 01. 2003, udeležba.
- Konservatorsko-izobraževalna ekskurzija v Prekmurje, 11. april 2003, udeležba.
- Konservatorsko-etnološki strokovni sestanek, območje OE Piran, 16. april 2003.
- Projekt Kultura 2000, Ljubljana, maj 2003.
- Konservatorsko-etnološki strokovni sestanek, območje OE Celje, 11. junij 2003, udeležba.
- Konservatorsko-etnološki strokovni sestanek, URSKD Ljubljana, 3. krat.
- Steletova priznanja in nagrada, Ljubljana, 20. marec 2003.
- Tržič, okrogla miza ob predstavitvi Strokovnih podlag za zavarovanje Šentantskega rudnika, predstavitev Tadeje Šubic, ZRSVN OE Kranj, Tržič, 6. maj 2003, udeležba.
- Gradec 2003, Strokovna ekskurzija z ZVKDS OE Novo mesto, Gradec 10.-11. oktober 2003.
- Konservatorsko-etnološki strokovni sestanek, območje OE Maribor, Maribor, 15. oktober 2003.

7. Popularizacija dediščine in konservatorskega dela

- Mentorica konservatorski pripravnici Lidiji Uranič, september 2002-junij 2003.
- Mentorica študentki FF, OEiKA Heleni Matičič, obvezna praksa bodočih etnologov in kulturnih antropologov, januar 2003.
- Tercelj Otorepec Mojca s sodelavci ZVKDS, OE Kranj: Strokovne zasnove za varstvo kulturne dediščine na območju občine Moravče, razstava, Kulturni dom Moravče, 7. februar 2003.

- Tercelj Otorepec Mojca: Strokovna ocena izdelanega Kataloga kulturne dediščine Odbora za kulturno dediščino Občine Komenda, javna predstavitev, 16. maj 2003, Komenda.
- Tercelj Otorepec Mojca: Intervju z novinarko Sabino Eržen, Radio Slovenija - 1. program, O planinskem pašništvu na Gorenjskem in njenem stavbarstvu, Kranj, 20. junij 2003.
- Tercelj Otorepec Mojca: Predstavitev monografije Trnovski tičarji in solatarce udeleženkam Tretje univerze, Slovenski etnografski muzej, Ljubljana, junij 2003.
- Tercelj Otorepec Mojca: Strokovne zasnove za varstvo kulturne dediščine v občinah Moravče in Radovljica, Razstava evidentirane kulturne dediščine s fotografijami in besedili, ZVKDS, OE Kranj, razstavišči Kokra in Sava, 6. november 2003.
- (Tercelj Otorepec Mojca s sodelavci ZVKDS OE Kranj): Intervju z novinarko Marjano Hanc o strokovnih zasnovah za varstvo kulturne dediščine na območju občine Naklo, Dediščina in samospoštovanje, Delo 27. december 2003, Ljubljana, str. 6.

8. Objave in strokovni članki ter udeležbe na simpozijih s prispevki:

- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Spretnost iznajdljivih rok ali pletarstvo na Moravškem. Moja dolina skozi prizmo obrti, stavbne dediščine in varovanja narave. V: Novice iz Moravske doline letnik III, št. 2, Moravče, 21.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Kolarstvo na Moravškem - osnova za transportna sredstva preteklosti in naše sodobnosti. Moja dolina skozi prizmo obrti, stavbne dediščine in varovanja narave. V: Novice iz Moravske doline letnik III, št. 4, Moravče, 21.
- Tercelj Otorepec, Mojca; Lavrinc, Saša 2003: Butaličeva hiša. Ohranimo našo dediščino 4. Naša dediščina. V: Kamniški občan, Kamnik.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Po poteh kulturne dediščine v občini Komenda. V: Aplenca št. 5, Komenda. 09. maj 2003, 8.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Poročilo o opravljenih delih v letu 2002. V: GSED letnik 43/1, 2, Ljubljana, 156-157.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Mojstri tesarskih in krovskih obrti na Moravškem. Moja dolina na dlani skozi prizmo obrti, stavbne dediščine in varovanja narave. V: Novice iz Moravske doline letnik III, št. 6, Moravče, 21.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Mlinarstvo na Moravškem. Moja dolina skozi prizmo obrti, stavbne dediščine in varovanja narave. V: Novice iz Moravske doline letnik III, št. 7, Moravče, 21.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Sedlarji in jermenarji na Moravškem. Moja dolina skozi prizmo obrti, stavbne dediščine in varovanja narave. V: Novice iz Moravske doline letnik III, št. 9, Moravče, 21.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Društvo rokodelcev Moravske doline. Moja dolina skozi prizmo obrti, stavbne dediščine in varovanja narave. V: Novice iz Moravske doline letnik III, št. 10, Moravče, 21.
- Šubic, Tadeja; Tercelj Otorepec Mojca 2003: Dovžanova soteska. Zgibanka o naravnih vrednotah in kulturni dedišči-

ni. Občina Tržič. Tržič. (pred izidom)

- Tercelj Otorepec, Mojca (et. al) 2003: Moravska dolina na dlani. Skozi naravne vrednote, kulturno dediščino, spomenike in lastnike. Monografija, Občina Moravče, Moravče. (Izšla bo konec februarja ali začetek marca 2004)
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Čas teme, beline, zelenja in ognja - čas zime. Ohranimo našo dediščino. V: Kamniški občan št. 12, Kamnik, december.
- Tercelj Otorepec, Mojca; Jesenko Filipič, Bernarda; Lavrinc, Saša 2003: Strokovne zasnove za varstvo kulturne dediščine občin na območju ZVKDS OE Kranj, besedilo, grafiki. Moja dolina skozi prizmo obrti, stavbne dediščine in varovanja narave. V: Novice iz Moravske doline letnik III, št. 8, Moravče, 14.
- Tercelj Otorepec, Mojca 2003: Med varstvom dediščine v gorenjskem regionalnem prostoru in sodobnimi težnjami v njem. Predavanje z dia-projeksijo. Znanstveni posvet, Zreče, 05. december 2003.
- Tercelj Otorepec, Mojca; Štepec Dobernik, Dušan 2003: Problem spomeniškovarstvenega prepoznavanja, vrednotenja in razvrščanja nepremične kulturne dediščine z aplikacijo na romski dediščini, zaključne misli. Znanstveno srečanje na OEiKA na temo Kako misliti dediščino? Ljubljana, 16.-17. december.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 19. 2. 2004

Drugi članki ali sestavki/1.25 **Dušan Štepec Dobernik**

ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENIJE; OE NOVO MESTO

1. Evidentiranje dediščine in priprava predlogov za vpis v register kulturne dediščine

Pripravil 37 predlogov za vpis v ZRD, večino med opravljanjem naslednjih strokovnih nalog:

- preverjanje in ponovno vrednotenje posameznih enot dediščine za potrebe razglašanja kulturnih spomenikov v KS Šentrupert na Dolenjskem in v občini Žužemberk,
- vrednotenje hramov in zidanic na Trški gori.

2. Priprava oz. sodelovanje pri pripravi planskih dokumentov

Strokovne zasnove varstva kulturne dediščine k pripravi ureditvenega načrta jedra Škocjana, februar 2003.